בסייעתא דשמיא

אור מופלא

גיליון תורני לשבת דיומא

חִידּוּשִׁים וְעִיּוּנִים / בַּתּוֹרָה צְפוּנִים
מַעְיַן גַּנִּים / אַהֲבָה בַּעֲדָנִים
לְעֵינַיִן יוֹנִים / לְהִשִּׂיחַ מְכוֹנִים
לַעֲשׂוֹת תִּקּוּנִים / לְשָׁכִינָתָן שׁוֹכֵן מְעוֹנִים
לְכָבוֹד וְרָנָנִים / לַאֲדוֹנִי הָאֲדוֹנִים
לוֹ הָעֲלִיוֹנִים / וּשְׁכִינָתוֹ בַּתַּחְתּוֹנִים
וּדְבָרָיו תָּמִים / נֶחְמָדִים וְנֶאֱמָנִים
יְקָרִים מִפְּנִינִים / לֵב מְרַנְּנִים
יוֹכֵר בְּרִית אֵיתָנִים / וְיָחִישׁ פְּדִיּוֹנִים
לְשִׁמּוֹ מְיַחֲדִים / בְּאַהֲבַת בָּנִים

ערב שבת קודש וישלח | י"ח כסלו תשפ"ז | גליון 77

על הפרשה

חִידּוּשִׁים וְעִיּוּנִים בַּתּוֹרָה צְפוּנִים — מַעְיַן גַּנִּים אַהֲבָה בַּעֲדָנִים

הַכְנָעַת הַמַּלְאָךְ בְּמַעֲבַר יַבֹּק

א]. בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ מְסֻפָּר שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ הֶעֱבִיר אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ וְאֶת כָּל קִנְיָנוֹ **בְּמַעֲבַר יַבֹּק**, אֶלָּא שֶׁהוּא שָׁכַח פַּכִּים קְטַנִּים וְחָזַר לָקַחַת גַּם אוֹתָם, **וְאָז הִגִּיעַ שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו** וְנֶאֱבַק עִם יַעֲקֹב עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וּבַעֲלוֹת הַשַּׁחַר הַמַּלְאָךְ רָאָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְנַצֵּחַ אֶת יַעֲקֹב, וְאָז הוּא פָּגַע בְּכַף יָרְכּוֹ. אח"כ הַמַּלְאָךְ בִּקֵּשׁ שֶׁיְּשַׁלַּח אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לוֹמַר שִׁירָה בַּשָּׁמַיִם. - "וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי: **וַיֹּאמֶר אֵלָיו... לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל** כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל... **וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם"** (בְּרֵאשִׁית לב, כז-ל).

וּפִירַשׁ"י: **"לֹא יַעֲקֹב** - לֹא יֵאָמֵר עוֹד שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוּ לְךָ **בַּעֲקֵבָה** וּבְרַמָּיָה, כִּי אִם **בְּשָׂרָה** וּבְגִלּוּי פָּנִים.

וְסוֹפְךָ שֶׁהקב"ה נִגְלָה עָלֶיךָ בְּבֵית אֵל וּמַחֲלִיף אֶת שִׁמְךָ, וְשָׁם הוּא מְבָרְכְךָ, וַאֲנִי שָׁם אֶהְיֶה וְאוֹדֶה לְךָ עֲלֵיהֶן. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יב,ה) **'וַיְשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיֵּכֹל בָּכָה וַיִּתְחַנֶּן לוֹ'** - בָּכָה הַמַּלְאָךְ וַיִּתְחַנֵּן לוֹ, וּמַה נִּתְחַנֵּן לוֹ **'בֵּית אֵל יִמְצָאֶנּוּ וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ'** - הַמְתֵּן לִי עַד שֶׁיְּדַבֵּר עִמָּנוּ שָׁם, וְלֹא רָצָה יַעֲקֹב, וְעַל כָּרְחוֹ הוֹדָה לוֹ עֲלֵיהֶן, וְזֶהוּ **'וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שָׁם'** - שֶׁהָיָה מִתְחַנֵּן לְהַמְתִּין לוֹ וְלֹא רָצָה". עכ"ל.

ג׳ קְשָׁיוֹת

ב]. וְנַצִּיעַ ג' קְשָׁיוֹת:

(קוּשְׁיָא א). לָמָּה שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו בָּא לְהִלָּחֵם עִם יַעֲקֹב **דַּוְקָא בִּנְקֻדַּת מָקוֹם זוֹ - בְּמַעֲבַר יַבֹּק**, וְלֹא **בְּשַׁאַר מְקוֹמוֹת** שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה בָּהֶם מִשְּׁעַת יְצִיאָתוֹ מִבְּאֵר שֶׁבַע לְגָלוּת.

(קוּשְׁיָא ב). מַה הָיְתָה סִבַּת הַוִּוּיחַ בֵּינֵיהֶם? – כְּלוֹמַר, **מֵחַד - מַה הָיְתָה סִבַּת הַדְּחִיפוּת שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ** לְהַקְדִּים אֶת הַהוֹדָאָה עַל הַבְּרָכוֹת דַּוְקָא **לְמַעֲבַר יַבֹּק** - מֵאַחַר שֶׁבְּלֹא הָכִי הַמַּלְאָךְ יוֹדֶה לוֹ עַל הַבְּרָכוֹת **בְּבֵית אֵל.**

וְאִדְּרַבָּה, לְכְאוֹרָה הָיָה עָדִיף לְיַעֲקֹב לָתֵת לַמַּלְאָךְ **לְהוֹדוֹת עַל הַבְּרָכוֹת** רַק **בְּבֵית אֵל** – שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַהוֹדָאָה תִּהְיֶה מֵרְצוֹנוֹ, וְלֹא לְהַכְרִיחַ אוֹתוֹ **לְהוֹדוֹת עַל הַבְּרָכוֹת בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – שֶׁלִּכְאוֹרָה זוֹ הוֹדָאָה בְּאֹנֶס, שֶׁפּוֹחֶדֶ חַלָּשׁ יוֹתֵר.

וּמֵאִידָךְ – מַה הָיְתָה סִבַּת עַקְשָׁנוּתוֹ שֶׁל שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו לְאַחַר אֶת הַהוֹדָאָה עַל הַבְּרָכוֹת עַד **בֵּית אֵל**, מַה הוּא חָשַׁב לְהַרְוִיחַ מֵהָאִחוּר הַזֶּה, הֲרֵי בֵּין כֹּה בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הוּא יִהְיֶה מֻכְרָח לְהוֹדוֹת עַל הַבְּרָכוֹת, וּמַה אִכְפַּת לוֹ לְהַקְדִּים אֶת הַהוֹדָאָה **לְמַעֲבַר יַבֹּק.**

(קוּשְׁיָא ג). בְּמַה שֶׁיַּעֲקֹב הִכְרִיחַ אֶת הַמַּלְאָךְ לְהוֹדוֹת עַל הַבְּרָכוֹת - הִקְשָׁה הַגָּאוֹן רַבִּי זוּנְדֶל קְרוֹיְזֶר זצוק"ל ('אוֹר הַחַמָּה' בְּרֵאשִׁית לב,כז. ד"ה בֵּרַכְתָּנִי): "מַה שָּׁיָּךְ הוֹדָאָה כִּי הַאי גַּוְנָא, **וַהֲרֵי הָוָה כְּ'תַּלְיוּהוּ וְיָהִיב'** [=שֶׁאֲנָסוּהוּ עַד שֶׁנָּתַן מַתָּנָה] - דְּלֹא הָוָה מַתָּנָה [=עי' בָּבָא בַּתְרָא מח,ב; שו"ע חו"מ ר"ה,ב], דַּהֲרֵי לֹא נָתַן לוֹ לְלֶכֶת עַד שֶׁיּוֹדֶה.

וְתוּ [=בְּמשׁ"כ **"לֹא יַעֲקֹב** - לֹא יֵאָמֵר עוֹד שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוּ לְךָ **בַּעֲקֵבָה** וּבְרַמָּיָה, כִּי אִם **בְּשָׂרָה** וּבְגִלּוּי פָּנִים" - קָשָׁה שֶׁ]עַדַיִן אֵין כָּאן הוֹדָאָה שֶׁמִּן הַדִּין לָקַח, דְּאַדְּרַבָּה, דְּכֵינָן דְּלָקְחָן מִשּׁוּם שָׂרוּתוֹ וְתַקְפּוֹ - הַוֵי **כְּגָזֵל** [=בִּבְחִינַת גַּזְלָן וְשׁוֹדֵד] - טְפֵי **מַעֲקֵבָה וּמִרְמָה** [=בִּבְחִינַת גְּנֵב], שֶׁהֲרֵי לֹא הִזְכִּיר כְּלָל שֶׁהָיָה **בְּצֶדֶק וּבֶאֱמֶת**, רַק **בְּשָׂרוּת** שֶׁהוּא בְּכֹחַ". עכ"ל.

פֶּרֶק ב׳

מַעֲבַר יַבֹּק – גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן

ג]. וְנָבֹא לְיַשֵּׁב בס"ד:

כָּתוּב בְּסוֹף פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא (בְּרֵאשִׁית לב,ב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱ-לֹהִים. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱ-לֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם'.

וּפִירַשׁ"י (וּמְקוֹרוֹ בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא): **וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים** - מַלְאָכִים שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ לִקְרָאתוֹ לְלַוּוֹתוֹ לָאָרֶץ: **מַחֲנָיִם** - שְׁתֵּי מַחֲנוֹת, שֶׁל חוּצָה לָאָרֶץ שֶׁבָּאוּ עִמּוֹ עַד כָּאן, וְשֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאוּ לִקְרָאתוֹ".

וְהִקְשָׁה הָרַמְבַּ"ן: **"וְאֲנִי תְּמַהּ בָּזֶה, שֶׁהֲרֵי עַדַיִן לֹא הִגִּיעַ יַעֲקֹב לְאֶרֶץ, וְרָחוֹק הָיָה מִשָּׁם,** וְשָׁלַח מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו מֶרָחוֹק, וְשָׁם (לְהַלָּן לב,כג) נֶאֱמַר 'וַיַּעֲבֹר אֵת מַעֲבַר יַבֹּק' - שֶׁהוּא 'יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן' (דְּבָרִים ג טז) - שֶׁהוּא דְּרוֹמִית מִזְּרָחִית לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְעַדַיִן יֵשׁ לוֹ לַעֲבֹר גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב, וְאַחֲרֵי כֵּן אֶרֶץ אֱדוֹם.** וּתְחִלַּת בִּיאָתוֹ בָּאָרֶץ בִּשְׁכֶם הָיָה...". עכ"ל [וּלְהַלָּן נַצִּיעַ יְשׁוּב לְקֻשְׁיַת הָרַמְבַּ"ן].

מְבֹאָר, **שֶׁ'מַעֲבַר יַבֹּק'** - שֶׁעָבַר בּוֹ יַעֲקֹב אָבִינוּ - הוּא גְּבוּל אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן, וְאַחֲרָיו הוּא עָבַר **בְּאֶרֶץ מוֹאָב,** וְאַחֲרָיו **בְּאֶרֶץ אֱדוֹם.** וְאח"כ נִכְנַס **לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.**

יְרֵשַׁת ג׳ אֻמּוֹת לֶעָתִיד לָבֹא – מֵעֵד 'נַחֲלַת יַעֲקֹב' – נַחֲלָה לְלֹא מְעָרִים

ד]. וְהִנֵּה כָּתַב רַשׁ"י בְּפָרָשַׁת לֶךְ לְךָ (בְּרֵאשִׁית טו,יט): "אֶת הַקֵּינִי - עָשָׂר אֻמּוֹת יֵשׁ כָּאן, וְלֹא נָתַן לָהֶם אֶלָּא שִׁבְעָה גּוֹיִם, **וְהַשְּׁלִשָּׁה - אֱדוֹם וּמוֹאָב וְעַמּוֹן,** וְהֵם קֵינִי קְנִזִּי וְקַדְמוֹנִי - **עֲתִידִים לִהְיוֹת יְרֵשָׁה לֶעָתִיד,** שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה יא יד) אֱדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוֹחַ יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם".

ה]. וְהִנֵּה עִנְיַן זֶה - שֶׁלִּימוּת מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד – עִם יִשְׂרָאֵל יְכַבְּשׁוּ אֶת ג' אֻמּוֹת הַלָּלוּ – בְּאוּרוֹ הוּא, שֶׁהִנֵּה **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** – הִיא מִשְׁכַּן הַשְּׁכִינָה, **וְיֵרֵשֶׁת ג' אֻמּוֹת** – הִיא מִשְׁכַּן הסט"א. וְלָכֵן **קֹדֶם זְמַן הַגְּאֻלָּה** - שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָאִים בַּעֲקֵב הַקְּדֻשָּׁה – אֵין לָהֶם כֹּחַ אֶלָּא לְכַבֵּשׁ אֶת מְקוֹם הַשְּׁכִינָה, שֶׁהוּא הַטּוֹב מֵעִקָּרוֹ, וְצָרִיךְ פָּחוֹת כֹּחַ כְּדֵי לְכַבֵּשׁ אוֹתוֹ.

אָמְנָם **בִּזְמַן הַגְּאֻלָּה** – שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יַעֲלוּ לְרֹאשׁ הַקְּדֻשָּׁה – מִשָּׁם יִנָּתֵן לָהֶם כֹּחַ חָזָק לְהִשְׁתַּלֵּט אֲפִלּוּ עַל רָשׁוּת הסט"א – עַמּוֹן מוֹאָב וֵאֱדֹם - וּלְשַׁעְבְּדוֹ לִקְדֻשָּׁה, שֶׁכֹּחַ זֶה יֶשְׁנוֹ רַק **לְרֹאשׁ הַקְּדֻשָּׁה**, וכמש"כ 'הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ'.

>>>

לתגובות, לתרומות ולקבלת העלון בדוא"ל: or1620016200@gmail.com

ו]. וְהִנֵּה **כִּיבּוּשׁ יִשְׂרָאֵל עַל ג' אֻמּוֹת** לֶעָתִיד לָבֹא - מֻשְׁרָשׁ **בִּבְרָכָה הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל יַעֲקֹב** שֶׁיִּזְכֶּה לְנַחֲלָה לְלֹא מְצָרִים, שֶׁזֶּה נִתַּן לְיַעֲקֹב - מִכֹּחַ שֶׁהוּא הָיָה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד ('רְזִין גְּנִיזִין' דְּרוּשׁ ט') - שֶׁעוֹלֶה **לְרֹאשׁ הַקְּדֻשָּׁה** (וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּגִּלָּיוֹן הַקּוֹדֵם).

הֲלִיכַת יַעֲקֹב בְּמַעֲבַר יַבֹּק – הַשֻּׁרָשׁ לְכִבּוּשׁ עַמּוֹן לֶעָתִיד לָבֹא

ז]. וְהִנֵּה אָמְרוּ (בָּבָא בַּתְרָא ק,א): "הָלַךְ בָּהּ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ - קָנָה מְקוֹם הִלּוּכוֹ, דִּבְרֵי ר' אֱלִיעֶזֶר, דִּכְתִיב: קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְּנֶנָּה". וְהֵיכָנוּ, שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁהָיָה בִּבְחִינַת **מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** שֶׁכּוֹבֵשׁ רַק אֶת אֶרֶץ ז' אֻמּוֹת (כמשנ"ת בְּגִלָּיוֹן קוֹדֵם) – עָשָׂה הֲכָנָה **לִכְבּוּשׁ אֶרֶץ ז' אֻמּוֹת** - ע"י הֲלִיכָתוֹ בָּהּ.

אָמְנָם יַעֲקֹב שֶׁהָיָה בִּבְחִינַת **מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד** שֶׁכּוֹבֵשׁ גַּם אֶת אֶרֶץ ג' אֻמּוֹת, עַמּוֹן מוֹאָב וֶאֱדוֹם – הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הֲכָנָה **לִכְבּוּשׁ אֶרֶץ ג' אֻמּוֹת, שֶׁמַּתְחִיל מֵאֶרֶץ עַמּוֹן** – ע"י הֲלִיכָתוֹ בָּהּ.

ח]. וּמַעַתָּה מְבֹאָר הַטַּעַם לְכָךְ **שֶׁדַּוְקָא בְּמַעֲבַר יַבֹּק - בָּא הַמַּלְאָךְ לְהִאָבֵק עִמּוֹ**, וְזֶהוּ בְּכֹדֶל לְמִנַּע אוֹתוֹ מִלְּכְבֹשׁ אֶת כִּבּוּשׁ אֶרֶץ ג' אֻמּוֹת לימות הַמָּשִׁיחַ [וראע"פ שֶׁיַּעֲקֹב כְּבָר הָלַךְ שָׁם לִפְנֵי כֵן, וְהַכִּבּוּשׁ שֶׁעָשָׂה - כְּבָר עָשׂוּי. י"ל שֶׁהַמַּלְאָךְ בָּא לַעֲשׂוֹת 'כִּבּוּשׁ נֶגְדִּי' ע"י שֶׁיַּכְנִיעַ אֶת יַעֲקֹב בְּמַעֲבַר יַבֹּק].

מַלְאֲכֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְוַוּחוּ מִסְמוּךְ לְמַעֲבַר יַבֹּק

ט]. וּבָזֶה יָתְכַן לְיַשֵּׁב ג"כ אֶת קֻשְׁיַת הָרַמְבַּ"ן הנ"ל. די"ל שֶׁמָּה שֶׁיֵּרְדוּ **מַלְאֲכֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,** הוּא מְשׁוּם שֶׁמִּבְּחִינַת יַעֲקֹב – שֶׁהוּא כְּבָר עַכְשָׁו מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, עַמּוֹן הַסְמוּכָה לָכֵן - **תֻּכְפַּד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיָּד עִם הֲלִיכָתוֹ בָּהּ.** וּמִמֵּילָא הוּא יִצְטָרֵךְ **לְלַוּוּי שֶׁל מַלְאֲכֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּבָר בְּמַעֲבַר יַבֹּק.**

פֶּרֶק ג.

מִדַּת חֲסִידִים – לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בַּמִּדְבָּר

י]. וְנַעֲמִיק עוֹד בַּדָּבָר: בַּזֹּהַר תְּצַוֶּה (קפג,ב) מָסָפֵר, שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ, וּפָגְשׁוּ בְּזָקֵן אֶחָד, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ **הֵיכָן מְקוֹמוֹ וְאֵרְצוֹ?** וְהֵשִׁיב לָהֶם: דֵּירָתִי בֵּין הַחֲסִידִים הַפּוֹרְשִׁים מֵהָעוֹלָם וְהוֹלְכִים לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה **בַּמִּדְבָּר**. וְעַכְשָׁו הִגַּעְתִּי **לִמְקוֹם הִישּׁוּב** - לְשָׁבַת בְּצִלּוֹ שֶׁל הקב"ה - שֶׁהִיא הַסֻּכָּה, בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי - תִּשְׁרֵי.

וְאָז הוּא הִסְבִּיר אֶת סִבַּת הִנְהָגָתוֹ: שֶׁמָּה שֶׁבְּדֶרֶךְ כְּלָל הוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה **בַּמִּדְבָּר** – הוּא מֵאוֹתָהּ סִבָּה שֶׁבִּיצִיאַת מִצְרַיִם הקב"ה הוֹלִיךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֹזֶק הַקְלִפּוֹת יוֹתֵר מִכָּל הַמִּדְבָּרִיּוֹת בָּעוֹלָם, **שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ שֶׁל סָמְאֵ"ל הָרָשָׁע**, וְזֶהוּ בְּכֹדֶל **לִשְׁבֹּר אֶת חָזְקוֹ וְכֹחוֹ וּלְכַתֵּת רֹאשׁוֹ וּלְהַכְנִיעַ אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט**... וְעַל כֵּן הֶעֱבִיר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָתוֹ וְגוֹרָלוֹ וְחֶלְקוֹ מַמָּשׁ. וְעַל כֵּן כָּתוּב 'אֲשֶׁר רָאִיתָ' - בְּעֵינֵיהֶם הָיוּ רוֹאִים אֶת ס"מ אֲדוֹן הַמִּדְבָּר הוֹלֵךְ קְשׁוּר לִפְנֵיהֶם, וְלָקְחוּ נַחֲלָתוֹ וְגוֹרָלוֹ".

וּמֵאוֹתָהּ סִבָּה – "אֲנַחְנוּ גַּם כֵּן נִפְרְדְנוּ מֵהִישּׁוּב לַ**מִּדְבָּר** - לְעֵין שָׁם בַּתּוֹרָה, כְּדֵי **לְהַכְנִיעַ אֶת הַסִּטְרָא אָחֳרָא.**

[אֲמָנָם] עַכְשָׁו **בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** - הִגִּיעַ זְמַן שֶׁל הַנָּחָשׁ הַהוּא לִתְבֹּעַ דִּין מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְשָׁם הוּא שׁוֹלֵט, וּמִפְּנֵי כָּךְ יָצָאנוּ מִשָּׁם **וּבָאנוּ לִישּׁוּב".** עכ"ד הַזֹּהַר.

נִמְצִינוּ לְמֵדִים, שֶׁהָאֲפָשָׁרוּת הַיְחִידָה **לְהַכְנִיעַ אֶת הַסִּטְרָא אָחֳרָא כְּרָאוּי** – הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁמְּשַׁלִּיטִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה בַּמִּדְבָּר - **בְּמִקּוֹם שְׁלִיטָתָהּ.**

חֲסִידִים הַמִּתְחַסְּדִים עִם קוֹנָם – בְּרֹאשׁ הַקְּדֻשָּׁה

יא]. וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהִנֵּה הָרַמַ"ק אוֹמֵר, שֶׁמָּה שֶׁהַזָּקֵן הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּמִּדְבָּר – הוּא **"מִדַּת חֲסִידִים** עוֹסְקֵי הַתּוֹרָה".

וְיֵשׁ לְבָאֵר, שֶׁמָּה שֶּׁזֶּה דַּוְקָא **מִדַּת חֲסִידִים** – הוּא מְשׁוּם שֶׁהַכֹּחַ הַזֶּה לִשְׁבֹּר אֶת כּוֹחוֹ שֶׁל הסט"א, וּלְהָכְכוֹ לְטוֹב – בָּא מֵהַדְּבֵקוּת **בְּרֹאשׁ הַקְּדֻשָּׁה** (כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּגִּלָּיוֹן הַקּוֹדֵם).

וְהִנֵּה מִי שֶׁאוֹחֵז **בְּמִדַּרְגַּת חֲסִידוּת** [וְאֵין חָסִיד אֶלָּא הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ, שֶׁכָּל הַמִּצְוֹוֹת שֶׁעוֹשֶׂה – מְכֻוָּן לְגִלּוּי בּוֹ שְׁכִינָתוֹ...' (זֹהַר תְּצַוֶּה רפא,א; מִשְׁפָּטִים קיד,ב; פִּנְחָס רכב,ב; הַקְדָּמַת תִּקּוּנֵי זֹהַר דף א,ב. מִסִּלַּת יְשָׁרִים פי"ט)] – הוּא דָּבֵק **בְּרֹאשׁ הַקְּדֻשָּׁה,** וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּזֹהַר בְּרֵאשִׁית (דף לט,א): **שֶׁהַהֵיכָל הֶכִי עֶלְיוֹן בְּגַן עֵדֶן** – מֵעַל כָּל הַהֵיכָלוֹת, כּוֹלֵל הֵיכַל הַצַּדִּיקִים וּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה – הוּא **הֵיכַל הַחֲסִידִים הַמִּתְחַסְּדִים עִם קוֹנָם, שֶׁהִיא דַּרְגָּה עֶלְיוֹנָה עַל הַכֹּל"** (עֵין גִּלָּיוֹן 64 כִּי תֵצֵא תשפ"ו).

וְלָכֵן דַּוְקָא אֵלּוּ שֶׁהָיוּ בְּמַדְרֵגַת **חֲסִידוּת** – הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה **בַּמִּדְבָּר**, כִּי לָהֶם יֵשׁ אֶת הַכֹּחַ לְרוֹצֵץ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל הַנָּחָשׁ, וּלְשַׁעְבְּדוֹ לִקְדֻשָּׁה.

'הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ'

יב]. כָּאָמוּר, הֶאֱפְשָׁרוּת הַיְחִידָה **לְהַכְנִיעַ אֶת הַסִּטְרָא אָחֳרָא כְּרָאוּי** – הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁמְּשַׁלִּיטִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה **בַּמִּדְבָּר שֶׁהוּא רֹאשׁוּת שְׁלִיטָתָהּ.**

וְנַרְאֶה בְּאוּר הַדָּבָר, עפי"ד הָרַמְחַ"ל (דַּעַת תְּבוּנוֹת ל"ו): "הִנֵּה הָעוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה... **אָמְרוּ – ח"ו - שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵם, אֶחָד פּוֹעֵל טוֹב וְאֶחָד פּוֹעֵל רַע**... וּמִשְּׁנֵי מְקוֹרוֹת אֵלֶּה, אָמְרוּ, נוֹלְדוֹת הַפְּעֻלּוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִקְצָתָם לְטוֹבָה וּמִקְצָתָם לְרָעָה. וְהוּא עִנְיַן [מש"א (סַנְהֶדְרִין לט,א): "אָמַר לֵהּ הַהוּא אֲמָגּוּשָׁא לַאֲמֵימַר]: **מִפִּלְגָא וּלְעֵלָּא** – דְּהוּרְמִיז [=צַד הַקְּדֻשָּׁה], מִפַּלְגָא **וּלְתַתָּא** – דְּאַהוּרְמִיז [=צַד הַטֻּמְאָה]". עכ"ל.

יג]. וְהִנֵּה אֲמֵימָר הֵשִׁיב לְאוֹתוֹ מִין **"אִם כֵּן, הֵיכִי שָׁבִיק לֵיהּ אַהוּרְמִיז לְהוּרְמִיז - לַעֲבוּרֵי מַיָּא בְּאַרְעֵיהּ?"**.

וְיֵשׁ לְבָאֲרוֹ עפימש"כ (דְּבָרִים ח,טו): "הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין מָיִם **הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ**".

וּבֵאֵר רמ"ד נוֹאלִי ('בְּאוּר מִשְׁנָה תּוֹרָה' – דְּבָרִים ח,טו): "רָצָה לִרְמֹז אֶל הַנָּס הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה הש"י לְיִשְׂרָאֵל: שֶׁבְּמִדְבָּר שְׁמָמָה [=שֶׁכֻּלּוֹ גְּבוּרוֹת **וְדִינִים קָשִׁים.** וכמש"כ לְעֵיל] - הַמְּשׁוּחַ לָהֶם אֶת **הַחֶסֶד וְאֶת הָרַחֲמִים**, שֶׁלֹּא יָכְלָה רַתִּיכָא דְּמִסְאֲבוּתָא [=מֶרְכֶּבֶת הַטֻּמְאָה] לְמוֹנְעָם בְּכָל כֹּחוֹתֶיהָ. וְאַדְּרַבָּא **הֵכְרִיחָה לְהִשְׁתַּעְבֵּד אֲלֵיהֶם וּלְהַכְנַע אֶל רְצוֹנוֹ שֶׁל אָדוֹן הַכֹּל**, וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁאָמַר 'הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם **מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ'** - שֶׁהַכֹּל ['צוּר' וְ'חַלָּמִישׁ'] - רוֹמֵז אֶל דִּין קָשֶׁה בְּתוֹךְ דִּין קָשֶׁה, וּאע"פ כֵּן הֶכְרַח הַקְּשָׁיָה לִהְיוֹת רַךְ וּלְהָנִיחַ מָקוֹם אֶל הַחֶסֶד שֶׁיַּעֲבֹר לְיִשְׂרָאֵל. וְתַרְאֶה שֶׁמִּלַּת **הַחַלָּמִי"ש** עוֹלָה כְּמִנְיַן **שִׁפְחָ"ה** (393) - דְּהָא **שִׁפְחָה בִּישָׁא אִיתְכַּפְיָא לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּגְבִירְתָּהּ אַפִּלּוּ בְּמָקוֹם שְׁלִיטָתָהּ".** עכ"ל.

יד]. ועפי"ז י"ל, שֶׁזֹּהוּ מַה שֶׁהַשִּׁיב אָמֵימַר, שֶׁאִם יֵשׁ ח"ו אֱלוֹהַּ רַע שֶׁיֵּשׁ בְּכוֹחוֹ לְהִתְנַגֵּד לְהשי"ת הַטּוֹב, א"כ אֵיךְ הוּא מַנִּיחַ לְהשי"ת הַטּוֹב **לְהַעֲבִיר מַיִם טוֹבִים דַּרְכּוֹ,** כְּפִי שֶׁהָיָה בְּמִדְבָּר - **שֶׁהַמַּיִם הַטּוֹבִים יָצְאוּ מִתּוֹךְ צוּר הַחַלָּמִישׁ** – שֶׁהוּא הַמָּעוֹז הַגָּדוֹל שֶׁל הסט"א.

אֶלָּא בְּעֵל כָּרְחָךְ, **שֶׁיֵּשׁ רַק אֶ-לֹהַּ 'אֶחָד** – **יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם',** שֶׁהוּא בָּרָא גַּם אֶת הָרַע, וְשׁוֹלֵט עָלָיו, וכמש"כ (יְשַׁעְיָה מה,ז) 'יוֹצֵר **אוֹר** וּבוֹרֵא **חֹשֶׁךְ** עֹשֶׂה **שָׁלוֹם** וּבוֹרֵא **רָע**, אֲנִי ה' עֹשֶׂה **כָּל אֵלֶּה'.** וּמְשַׁעְבֵּד אֶת הָרַע לְגַדֵּל וּלְהוֹצִיא אֶת הַטּוֹב.

טו]. וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הָרַמְחַ"ל (תְּפִלָּה רכ"ז): "..פְּקָרוּ הָאֶפִּיקוֹרְסִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת ח"ו, אֲבָל תִּקּוּן הַכֹּל **'הָבָה לָנוּ עֶזְרַת מִצַּר' [=מִיָּדִי אוֹתוֹ הַצַּר]** (תְּהִלִּים ס,יג), **שֶׁמִּתּוֹךְ אוֹתָהּ הס"א עַצְמָהּ תִּקּוּן יִנָּתֵן לָנוּ** - אָז יִוָּדַע **שֶׁאֵין אֶ-לֹהַּ אֶלָּא אֶחָד".**

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – לְחֶלְקוֹ שֶׁל הקב"ה
חו"ל – לְחֶלְקָם שֶׁל שָׂרֵי הָאֻמּוֹת

טז]. וְהִנֵּה אָמְרוּ (תַּנְחוּמָא רְאֵה סִימָן ח): "חֲבִיבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּחַר בָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתָּה מוֹצֵא כְּשֶׁבָּרָא הָעוֹלָם **חֵלֶק הָאֲרָצוֹת לְשָׂרֵי הָאֻמּוֹת, וּבָחַר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**... אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָבוֹאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאוּ לְחֶלְקִי, וְיִנָּחֲלוּ אֶת הָאָרֶץ שֶׁבָּאָה לְחֶלְקִי".

וּמַעַתָּה הסט"א טוֹעֶנֶת, שֶׁהָעוֹלָם מִתְחַלֵּק לִשְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת: **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** – הִיא מְקוֹם שְׁלִיטָתוֹ שֶׁל הקב"ה, **חו"ל** – הוּא מְקוֹם שְׁלִיטָתָהּ שֶׁל הסט"א [וְגַם מִתּוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **בְּמִדְרֵגוֹת אר"י** – הוּא יוֹתֵר שְׁלִיטַת הסט"א. וְכנ"ל בְּזֹהַר]. וְכָל אֶחָד בעה"ב בְּרְשׁוּת שֶׁלּוֹ, וּשְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵן. ח"ו.

וְלָכֵן הקב"ה הוֹלִיךְ אֶת יִשְׂרָאֵל דַּוְקָא **בַּמִּדְבָּר** – כְּדֵי לְהַשְׁלִיט אֶת הַקְּדֻשָּׁה בְּרְשׁוּת הַטֻּמְאָה, שֶׁאָז זֶה בִּבְחִינַת **"הֵיכִי שָׁבִיק לֵיהּ אַהוּרְמִיז לְהוּרְמִיז - לַעֲבוּרֵי מַיָּא בְּאַרְעֵיהּ?"**. וְאָז יִנָּכַח שֶׁגַּם הסט"א כְּפוּפָה תַּחַת שְׁלִיטַת הקב"ה, וְהַכֹּל רְשׁוּת אַחַת הִיא – רְשׁוּת הַקְּדוּשָּׁה.

>>>

יז]. וּמִזֶּה הַטַּעַם אוֹתָם הַחֲסִידִים עָסְקוּ בְּתוֹרָה **בְּמִדְבָּר** [וְאִמְּנָם הֵם עָשׂוּ זֹאת דַּוְקָא **בְּמִדְבְּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**, אַךְ לֹא **בְּחוּץ לָאָרֶץ**, כִּי כָּל הַתִּקּוּנִים שֶׁבָּאִים לַעֲשׂוֹת מִתּוֹךְ **מִדַּת חֲסִידוּת** – אָסוּר שֶׁיִּהְיוּ עַל חֶשְׁבּוֹן **הֲלָכָה**.

וְעוֹד, **שֶׁבְּחוּ"ל - שלי"ט הסט"א מִדְּאִי חָזְקָה**, וְאֵז בְּמָקוֹם שֶׁהֵם יִתְגַּבְּרוּ עָלָיו – הַנָּחָשׁ יִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם. וְהַשְּׁהִיָּה **בְּחו"ל** - דּוֹמָה לִשְׁהִיָּה **בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּמִדְבָּר** - שֶׁאָז שִׁלְטָתוֹ שֶׁל הסט"א מִתְחַזֶּקֶת יוֹתֵר מִדַּאי, וַאֲשֶׁר עַל כֵּן לִקְרַאת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵם חָזְרוּ לְמָקוֹם יִשּׁוּב].

יח]. וּמַעֲתָּה, לְאַחַר שֶׁמִּשְׁלִיטִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה בַּמִּדְבָּר מָקוֹם שְׁלִיטַת הסט"א, וּשְׁעִי"ז מְתַקְּנִים אֶת **הָאֶפִּיקוֹרְסוּת** שֶׁאוֹמֶרֶת שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵן – שֶׁהִיא הַשֹּׁרֶשׁ וְהַמָּקוֹר לְכֹחַ שְׁלִיטַת הסט"א, מִמֵּילָא זֶה גּוֹרֵם שֶׁיִּתְבַּטֵּל **כֹּחַ הסט"א מִלִּשְׁלֹט**, וְאָז הסט"א נִכְנָעַת, **וְאָז אֶפְשָׁר לְהָפֵךְ אֶת הסט"א לְטוֹב** - לְהִשְׁתַּעְבֵּד לִקְדֻשָּׁה.

הוֹדָאַת הַמַּלְאָךְ בְּבֵית אֵל – **אֵינָהּ פּוֹרֶכֶת אֶת הַשֶּׁקֶר שֶׁב' רְשׁוּיוֹת הֵן**

יט]. וּמַעֲתָּה תִּתְיַשֵּׁב הַקּוּשְׁיָא הַשְּׁנִיָּה, מַה הָיָה הַפַּחַד שֶׁל הַמַּלְאָךְ לְהַקְדִּים אֶת הוֹדָאָתוֹ **לְמַעֲבַר יַבֹּק**, וְכָל כָּךְ הִתְחַנֵּן לְעַכֵּב אֶת הוֹדָאָתוֹ **לְבֵית אֵל**.

וְהַתְּשׁוּבָה, מִשּׁוּם שֶׁאִם הַמַּלְאָךְ יוֹדֶה לוֹ **בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – זֶה יְחַסֵּל לוֹ אֶת כָּל ה'פַּרְנָסָה' שֶׁלּוֹ - אֶת מְקוֹר יְנִיקַת כּוֹחוֹ, כִּי פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל הסט"א – הִיא מִמָּה שֶׁהוּא מַפְרִיד אֶת הַכְּפִירָה הַשְּׁקֶרִית בְּקֶרֶב בְּנֵי אָדָם שֶׁשְּׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵן. וּמַעֲתָּה, אִם הַמַּלְאָךְ יוֹדֶה עַל הַבְּרָכוֹת רַק **בְּבֵית אֵל** - עֲדַיִן הוּא יוּכַל לְהַטְעוֹת אֶת בְּנֵי הָאָדָם שֶׁשְּׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵן, וְכָךְ הוּא יֹאמַר לָהֶם: "בְּבֵית אֵל - הוּא רְשׁוּתוֹ שֶׁל הקב"ה, וְשָׁם הָיִיתִי אוֹרֵחַ בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הקב"ה, וְכָל מַה שֶׁיֹּאמַר לְךָ בעה"ב עֲשֵׂה', וְלָכֵן הוֹדֵיתִי לְדָבָרָיו בְּעֵל כָּרְחִי. **אֲבָל כָּאן בְּחו"ל – הוּא רְשׁוּתִי**, וּפֹה רַק אֲנִי קוֹבֵעַ, וְאֵין אֶפְשָׁרוּת לְהקב"ה לִשְׁלֹט עָלַי כָּאן". ח"ו עפ"ל.

אֶמְנָם אִם הוּא יוֹדֶה עַל הַבְּרָכוֹת **בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – יִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו הַשְּׁקָרִיּוֹת, כִּי רוֹאִים שֶׁאֶפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּרְאֶה לְמַרְאִית עַיִן שֶׁזֶּה רְשׁוּתוֹ – בֶּאֱמֶת גַּם שָׁם הקב"ה שׁוֹלֵט עָלָיו, והסט"א רַק עוֹשֶׂה רְצוֹן השי"ת, וּכְפִי שהסט"א נִקְרֵאת **'שִׁפְחָה בִּישָׁא'.**

תַּחֲנוּנֵי ס"מ – בְּמַעֲבַר יַבֹּק וּבְמַתַּן תּוֹרָה

כ]. וְתַחֲנוּנֵי ס"מ **בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – הֵם אוֹתוֹ סוּג שֶׁל תַּחֲנוּנֵי ס"מ **בְּמַתַּן תּוֹרָה**: וכמש"א (זֹהַר בָּלָק קצב,ב) "הקב"ה קָרָא לְסַמָּאֵ"ל וְאָמַר לוֹ: הֲתָרָצֶה תּוֹרָתִי. אָמַר: מַה כָּתוּב בָּהּ? אָמַר לוֹ: לֹא תִרְצָח. **הֵשִׁיב וְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו.** אָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, **אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי אוֹתָהּ - כָּל שֶׁלְּטוֹנִי עוֹבֵר, שֶׁהֲרֵי שִׁלְטוֹנִי עַל רְצִיחוֹת וּמִלְחָמוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים הוּא**...".

בִּשְׁנֵיהֶם הוּא אוֹתוֹ סוּג שֶׁל **בְּכִיָּה וְתַחֲנוּנִים** – שֶׁהוּא מִתְחַנֵּן **שֶׁיַּשְׁאִירוּ בְּיָדוֹ אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְהָסִית אֶת הַבְּרִיּוֹת לְמַעֲשֵׂי טֻמְאָה** – אֲשֶׁר הֵם מְקוֹר יְנִיקַת כּוֹחוֹ.

פֶּרֶק ד.

'וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם' – שֶׁהוֹסִיף בְּרָכָה מֵעַצְמוֹ

כא]. אָמְנָם יַעֲקֹב לֹא רִחֵם עַל הָאַכְזָרִי, **וְהִכְרִיחַ אוֹתוֹ לְהוֹדוֹת בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – כְּדֵי לְהַשְׁלִיט אֶת הַקְּדֻשָּׁה בְּרְשׁוּת הַטֻּמְאָה, וְיִהְיֶה לְאוֹת וּלְמוֹפֵת לְעֵינֵי כֹּל **שֶׁרְשׁוּת אַחַת הִיא – רְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה.**

וְאָז כַּאֲשֶׁר **יַעֲקֹב שָׁמַט מִמֶּנּוּ אֶת הַקַּרְקַע לְמָקוֹר כּוֹחוֹ** – שֶׁהִיא הָאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁהוּא מַפְרִיד שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵן, עי"ז הוּא **נֶחְלָשׁ וְנִכְנָע,** ועי"ז יַעֲקֹב הִצְלִיחַ **לְהַשְׁתִּלֵּט עָלָיו וּלְהָפְכוֹ לְטוֹב** – לְהַשְׁתַּעְבֵּד לִקְדֻשָּׁה, עַד כְּדֵי שֶׁהַמַּלְאָךְ הוֹסִיף בְּרָכָה אַחֶרֶת **מֵרָצוֹן עַצְמוֹ**, וְלֹא רַק בְּתוֹר **שֶׁהוּא נִגָּרַר** אַחֲרֵי דִּבְרֵי ה' בְּעַל כָּרְחוֹ. וכמש"א "וְאוֹדֵי לֵיהּ עַל אִנּוּן בִּרְכָתָן, **וְאוֹסִיף לֵהּ בִּרְכָתָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם"** (זֹהַר תּוֹלְדוֹת קמו,א).

וְלָמָּה **'וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ'** שֶׁהוֹסִיף לוֹ בְּרָכָה מֵעַצְמוֹ – כִּי **'שָׁם'** – כִּי יַעֲקֹב הִשְׁתַּלֵּט עָלָיו אֲפִלּוּ **בִּרְשׁוּתוֹ**, ועי"ז זֶה נַעֲשָׂה בִּבְחִינַת 'כּוֹפִין אוֹתוֹ **עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי'.**

בְּהוֹדָאַת הַמַּלְאָךְ בְּמַעֲבַר יַבֹּק – נִשְׁמְטָה טַעֲנַת תַּלְיוּהוּ וְיָהִיב'

כב]. וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהָעִנְיָן הַזֶּה שֶׁהַמַּלְאָךְ הוֹסִיף בְּרָכָה מֵעַצְמוֹ – הָיָה נִצָּרְךְ לְעִקַּר **חֲלוּת הַהוֹדָאָה**, שֶׁאִם לֹא הָתוֹסָפֶת – לֹא הָיָה עֵרֶךְ לְכָל הַהוֹדָאָה, שֶׁהֲרֵי הָיָה **כְּ'תַלְיוּהוּ וְיָהִיב'** [=שֶׁאֲנָסוּהוּ עַד שֶׁנָּתַן מַתָּנָה] (וּכְקִשְׁיַית הגר"ז קְרוֹיְזֶר שֶׁהוּבָא בִּתְחִלַּת הַמַּאֲמָר).

אֶמְנָם לְאַחַר שֶׁהַמַּלְאָךְ **הוֹסִיף בְּרָכָה מֵעַצְמוֹ** - שֶׁלֹּא הָיָה מֻכְרָח בָּהּ, **זֶה מִגְּלָה עַל כָּל הַהוֹדָאָה - שֶׁהַכֹּל מֵרְצוֹנוֹ**, וּמִמֵּילָא הוֹדָאָתוֹ חֲלָה.

כג]. וּבָזֶה מְתֹרָצֶת הַקּוּשְׁיָא הַשְּׁנִיָּה, **שֶׁהַהוֹדָאָה בְּמַעֲבַר יַבֹּק** - הִיא בִּכְפִיָּה, **וְהַהוֹדָאָה בְּבֵית אֵל** - תְּהֵיָה מֵרְצוֹנוֹ.

וְהִתְּשׁוּבָה, דְּאַדְרַבָּה, הַהֶפֶךְ הוּא הַנָּכוֹן, **אִם הָיָה מַמְתִּין עַד בֵּית אֵל** – דַּוְקָא אָז זֶה הָיָה בִּכְפִיָּה, אֲמְנָם עַכְשָׁו **שֶׁיַּעֲקֹב הִתְעַקֵּשׁ שֶׁיּוֹדֶה בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – הוּא הֶפֶךְ אֶת הוֹדָאָתוֹ לְהוֹדָאָה מֵרָצוֹן.

כד]. וּבָזֶה מְתֹרָצֶת הַקּוּשְׁיָא הַשְּׁלִישִׁית [קֻשְׁיוֹת הגר"ז קְרוֹיְזֶר]: **(א).** שֶׁהֲרֵי הוֹדָאַת הַמַּלְאָךְ הָיָה **כְּ'תַלְיוּהוּ וְיָהִיב'. (ב).** וְגַם מַה הוֹעִילָה הוֹדָאָתוֹ שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוּ **בִּשְׁעָרָה** [בִּבְחִינַת גַּזְלָן], וְזֶה יוֹתֵר גָּרוּעַ **מֵעֲקֶבָה וּרְמִיָּה** [בִּבְחִינַת גָּנָב].

ולהנ"ל הוּא מֻיָּשָׁב, שֶׁבִּשְׁעַת הַמְּכִירָה - שָׁהָיְתָה **בַּעֲקֶבָה וּרְמִיָּה** - הַמַּלְאָךְ לֹא נֶחְלַשׁ, וּמִמֵּילָא הוּא לֹא נֶהְפַּךְ לְטוֹב. משא"כ לְאַחַר שֶׁהַהוֹדָאָה בָּאָה **בְּדֶרֶךְ שֶׁל שְׁעָרָה** – זֶה הֶחֱלִישׁ אֶת כּוֹחוֹ שֶׁל הַמַּלְאָךְ, וְאָז הִתְאַפְשֵׁר לְיַעֲקֹב לְהַפֵּךְ אוֹתוֹ לְטוֹב. וְאָז הַהוֹדָאָה בָּאָה מֵרְצוֹנוֹ.

הֲפִיכַת הַמַּלְאָךְ לְטוֹב – שֹׂרַשׁ הֲפִיכַת עֵשָׂיו לְטוֹב

כה]. וְהַהֲפִיכַת **הַמַּלְאָךְ** לְטוֹב - הָיְתָה הַשֹּׁרֶשׁ לַהֲפִיכַת **עֵשָׂיו** לְטוֹב – שֶׁהָיָה **לוֹ רָצוֹן וְטוּב לֵב** לְפִי שָׁעָה, וכמש"כ **'וַיֵּרֶץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ'** וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ (בְּרֵאשִׁית לג,ד). – "אָמַר ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, הֲלָכָה הִיא בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב, אֶלָּא **שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּנְשָׁקוֹ בְּכָל לִבּוֹ"** (הוּבָא בְּרַשֵׁ"י).

וְרַשְׁבַּ"י לְשִׁיטָתוֹ (זֹהַר תּוֹלְדוֹת קמד,ב): "רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר: בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ **גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלֵם אִתּוֹ'** (מִשְׁלֵי טז). בֹּא רְאֵה, מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב בָּטַח בקב"ה וְכָל דְּרָכָיו הָיוּ לִשְׁמוֹ, עַל כֵּן **אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ - וְזֶה סמא"ל** - הַכֹּחַ וְהַחֹזֶק שֶׁל עֵשָׂו, שֶׁהִשְׁלִים עִם יַעֲקֹב. וּמִשּׁוּם שֶׁהִשְׁלִים עִם יַעֲקֹב וְהוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת - **לָכֵן ג"כ הִשְׁלִים עִמּוֹ עֵשָׂו וְהוֹדָה לוֹ**. וכמש"כ 'אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ'. וְעַד שֶׁלֹּא הִשְׁלִים יַעֲקֹב עִם אוֹתוֹ **הַמְּמֻנֶּה** שֶׁנִּתְמַנָּה עָלָיו - לֹא הִשְׁלִים עִמּוֹ **עֵשָׂו**. מִשּׁוּם שֶׁבְּכָל מָקוֹם הַכֹּחַ שֶׁל מַטָּה תָּלוּי בַּכֹּחַ שֶׁל מַעְלָה".

וּמָחָר – עש"ו כִּדְבַר הַמַּלְאָךְ

כו]. 'וַיִּזְתֹּר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ **עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר'** (בְּרֵאשִׁית לב,כה) – עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר שֶׁל הַגְּאֻלָּה, כָּל הַזְּמַן יֵשׁ מַאֲבָק בֵּין יַעֲקֹב לְעֵשָׂו.

אֲמְנָם כַּאֲשֶׁר **'וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ'** (בְּרֵאשִׁית לב,לב) – 'וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ' (מַלְאָכִי ג,כ) - שֶׁשֶּׁמֶשׁ הַגְּאֻלָּה תִּזְרַח בִּגְבוּרָתָהּ, אוֹ אָז יַעֲקֹב יַכְנִיעַ אֶת עֵשָׂיו **וְיַהֲפֹךְ אוֹתוֹ לְטוֹב.** וכמש"כ רמ"ד נואלי ('סֵפֶר הַיְשׁוּעָה' - אֶסְתֵּר ה,ז-ח): "וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ. **אעש"ה** עוֹלֶה כְּמִנְיַן **עש"ו** - שֶׁהוּא סוֹד קְלִפַּת נוֹגַהּ שֶׁנִּתְקַנֶּת עַל יְדֵי הַגְּבוּרָה פַּחַד יִצְחָק, סוֹד הָאָב הַמְיַסֵּר אֶת בְּנוֹ, וְנוֹגַהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה, **כִּי הָרַע נִדְחָה, וְהַטּוֹב שֶׁבָּהּ נֶאֱסָף וְחוֹזֵר אֶל הַקְּדֻשָּׁה לִהְיוֹת כְּקְדוּשָׁה עַצְמָהּ**, וְזֶה סוֹד: **"אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ" - שעש"ו** יַחְזֹר לִהְיוֹת **כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ**, שֶׁתִּהְיֶה הַקְלִפָּה כִּקְדוּשָׁה עַצְמָהּ שֶׁהִיא 'דְּבַר הַמֶּלֶךְ'" (וְעַיֵּן רמ"ד נואלי תְּהִלִּים לג,יד; מז,י).

וְכֵן יִהְיֶה **בְּשׁוּרוֹ שֶׁל עֵשָׂיו**, שֶׁיִּתְהַפֵּךְ בִּשְׁלֵמוּת **מִיֵּצֶר הָרַע - לְיֵצֶר הָרַע**, וְתָמִיד יִסְיַּע לִקְדֻשָּׁה ('דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה' לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוּאָה – פי"ד. בְּשֵׁם רַבּוֹ הרמ"ע מִפָּאנוֹ). ■

טוב לחסות בה'
פְּנִינַת חִזּוּק לְתוֹרָה ומע"ט

הִתְגַּבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר הָרַע – כְּהוֹדָאַת הַמַּלְאָךְ בְּמַעֲבַר יַבֹּק

אָמְרוּ חַז"ל (זֹהַר תּוֹלְדוֹת קמד,ב): "רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר: 'בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ **גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ'**... **בָּא הָאָדָם לְהִטָּהֵר וּלְהִתְעַסֵּק בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה** - אוֹתוֹ יֵצֶר הַטּוֹב שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ - מִיָּד הוּא מִתְגַּבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֶר הָרַע - עַד שֶׁיֵּצֶר הָרַע מְשַׁלִּים עִמּוֹ **וּמִתְהַפֵּךְ לִהְיוֹת לוֹ לְעֶבֶד**. וְאָז **'אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ' - שֶׁאוֹתוֹ יֵצֶר הָרַע נִכְנָע לִפְנֵי הַיֵּצֶר הַטּוֹב**..."

בַּמַּאֲמָר עַל הַפָּרָשָׁה – הֶבְאנוּ שֶׁהַזֹּהַר שָׂם דּוֹרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק גַּם לְגַבֵּי **שֶׁשָּׁרוּ שֶׁל עֵשָׂיו נִכְנָע לִפְנֵי יַעֲקֹב** בְּמַעֲבַר יַבֹּק, וְהוֹדָה לוֹ עַל הַבְּרָכוֹת.

וּכְפִי שֶׁרוֹאִים בַּזֹּהַר, **שְׁנֵי הַדְּבָרִים מַקְבִּילִים זֶה לָזֶה** – הִתְגַּבְּרוּת יַעֲקֹב עַל הַמַּלְאָךְ, וְהִתְגַּבְּרוּת הָאָדָם עַל הַיִּצְה"ר: וְהַיְנוּ, **שֶׁמִּי שֶׁעוֹשֶׂה טוֹב** רַק מֵהַיֵּצֶר טוֹב מְסַיֵּעַ לוֹ, וְהַיֵּצֶר הָרַע לֹא מַפְעִיל מִלְחָמָה נֶגְדּוֹ – הֲרֵי זֶה עוֹבֵד אֶת ה' רַק **בִּרְשׁוּת ה'**, וְזֶה מַקְבִּיל לְהוֹדָאַת הַמַּלְאָךְ **בְּבֵית אֵל** – שֶׁאֵין בָּזֶה שׁוּם פְּרִיכָא לִכְפִירָה הַשְּׁקְרִית שֶׁשְּׁתֵּי רְשׁוּיוֹת הֵן.

וְרַק מִי **שֶׁעוֹשֶׂה טוֹב גַּם בְּמָקוֹם שֶׁהַיֵּצֶר הָרַע מַפְעִיל מִלְחָמָה נֶגְדּוֹ**, וּבָא לְהַשְׁלִיט עָלָיו אֶת רְשׁוּת הסט"א, וְהָאָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו עַד שֶׁהוֹפֵךְ אֶת הַיֵּצֶר הָרַע לְעֶבֶד לְצַד הַקְּדֻשָּׁה – הֲרֵי זֶה עוֹבֵד אֶת ה' **גַּם בִּרְשׁוּת הסט"א**, וְזֶה מַקְבִּיל לְהוֹדָאַת הַמַּלְאָךְ **בְּמַעֲבַר יַבֹּק** – שֶׁזֶּה מוֹכִיחַ **שְׁרֹשׁוּת אַחַת הִיא – רְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה.**

לע"נ מֹרַת חַסְיָה גְּעלָא [כְּתִיב: געללא] ע"ה, בַּת ר' יִצְחָק שליט"א

וַיִּסָּעוּ **וַיְהִי חִתַּת אֱ-לֹהִים עַל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם** וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב (בראשית לה,ה)

*

בְּכ"ה בְּנִיסָן תרכ"ט יָצָא רַבֵּנוּ הַ'בֶּן אִישׁ חַי' יַחַד עִם אָחִיו רַבִּי יְחֶזְקֵאל וְעִם עוֹד אַרְבָּעָה מְלַוִּים בְּדַרְכָּם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִכָּשֵׁל חָלִילָה בְּחִלּוּל שַׁבָּת - לֹא הִצְטָרֵף רַבֵּנוּ לְשַׁיָּרָה גְּדוֹלָה, שֶׁנָּסְעָה לַמִּזְרָח הַתִּיכוֹן וְהָיְתָה בְּטוּחָה יוֹתֵר, אֶלָּא הֶעֱדִיף לִשְׂכֹּר גַּמָּל עַרְבִי (הַמְכֻנֶּה "גַּאלַאט") לְהוֹרוֹת לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ, וּתְנַאי מְפֹרָשׁ הִתְנוּ עִמּוֹ כִּי יִשְׁבֹּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

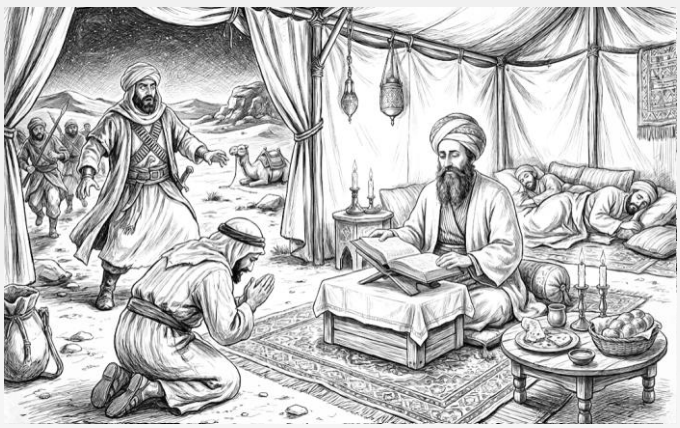

אַךְ כְּבָר בְּהַגִּיעַ יוֹם הַשִּׁשִּׁי, עֶרֶב הַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה, הִתְחִיל הָעַרְבִי לְאַיֵּם עֲלֵיהֶם כִּי לֹא יִתָּכֵן לָלוּן יְמָמָה תְּמִימָה בַּמִּדְבָּר הַשּׁוֹרֵץ שׁוֹדְדִים מְסֻכָּנִים, וְכִי אֵינוֹ מוּכָן לִשְׁבּוֹת בַּשְּׁמָמָה.

מוּבָן כִּי רַבֵּנוּ וְאָחִיו לֹא שָׁעוּ לְאִיּוּמָיו וּלְפִתּוּיָיו, וּמִבְּעוֹד יוֹם יָרְדוּ מִן הַגָּמָל, וְלֹא אָבוּ בְּשׁוּם אֹפֶן לְהַמְשִׁיךְ בַּדֶּרֶךְ.

שְׁנֵי הָאַחִים וּמְלַוֵּיהֶם נָטוּ אֶת אָהֳלָם וְהִתְכּוֹנְנוּ לְקַבֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְאִלּוּ הָעַרְבִי, שֶׁהָיָה חֶצְיוֹ פַּחְדָן וְחֶצְיוֹ אַכְזָר, הִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ, אַךְ כַּאֲשֶׁר הִתְרַחֵק מִטְּוַח רְאִיָּתָם וְנוֹכַח כִּי הַנּוֹסְעִים אָכֵן נִשְׁאָרִים בַּמָּקוֹם - הִתְחַבֵּא בְּאַחַד מִנְּקִיקֵי הַסְּלָעִים, כְּדֵי לְהִנָּצֵל מִיָּדָם שֶׁל שׁוֹדְדִים.

*

לֵיל שַׁבָּת.

רַבֵּנוּ וּמְלַוָּיו יוֹשְׁבִים לָהֶם עַל רִצְפַּת הָאֹהֶל וּמֵיטִיבִים אֶת לִבָּם מִן הַמַּאֲכָלִים אֲשֶׁר הֻחֲמוּ לִכְבוֹד הַשַּׁבָּת. הֵם כְּבָר סִיְּמוּ לְשׁוֹרֵר בִּדְבֵקוּת אֶת הַזְּמִירוֹת וְהַפִּיּוּטִים הַמְּקֻבָּלִים, וְשָׁכְחוּ לְגַמְרֵי כִּי בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל הֵם נִמְצָאִים עַתָּה.

רַבֵּנוּ הֶאֱרִיךְ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, וְאַחֲרֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שָׁכְבוּ הַמְּלַוִּים לָנוּחַ מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ - בָּאָה שַׁבָּת בָּאָה מְנוּחָה - וְאִלּוּ רַבֵּנוּ נָטַל בְּיָדָיו אֶת סֵפֶר 'הַזֹּהַר' הַקָּדוֹשׁ וְהֵחֵל לוֹמֵד בּוֹ בְּשִׂמְחָה. פָּנָיו קוֹרְנוֹת בְּאוֹר עֶלְיוֹן, שַׁלְוָה נִפְלָאָה נְסוּכָה עֲלֵיהֶן, הוּא אֵינוֹ מַרְגִּישׁ כְּלָל בַּעֲיֵפוּת, הַתּוֹרָה הִיא חַיָּיו. כָּל כֻּלּוֹ מִתְדַּבֵּק בְּבוֹרְאוֹ, עַד שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לָחוּשׁ בְּמַשַּׁק כַּנְפֵי הַמַּלְאָכִים הַסּוֹכְכִים עַל הָאֹהֶל, בּוֹ יָשַׁב וְלָמַד בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה.

*

וְהִנֵּה אוֹר נֵרוֹת הַשַּׁבָּת, שֶׁהִבְלִיחַ מִן הָאֹהֶל הַחוּצָה, עוֹרֵר אֶת סַקְרָנוּתָהּ שֶׁל חֲבוּרַת שׁוֹדְדִים, אֲשֶׁר אִוְּתָה לָהּ אֶת מְקוֹמָהּ בְּקִרְבַת מָקוֹם.

הַחֲבוּרָה הִתְקָרְבָה בְּלָאט אֶל הָאֹהֶל, וּבִרְאוֹתָם אֶת הַזָּרִים שֶׁקָּנוּ שְׁבִיתָה בַּמִּדְבָּר הֶחֱלִיטוּ לְהִכָּנֵס וּלְתָקְפָם פִּתְאוֹם.

רִאשׁוֹן צָעַד רֹאשׁ הַשּׁוֹדְדִים, כְּלֵי זֵינוֹ בְּיָדוֹ וְעֵינָיו יוֹרוֹת זִקִּים שׁוֹאֲפוֹת לְטֶרֶף. אוּלָם אַךְ נִכְנַס פְּנִימָה וְרָאָה אֶת פָּנָיו שֶׁל רַבֵּנוּ, נָסוֹג לְאָחוֹר וְהֵחֵל לָנוּס מִן הַמָּקוֹם בִּמְהִירוּת רַבָּה, כְּשֶׁאַחֲרָיו רָצִים כָּל אַנְשֵׁי הַכְּנוּפִיָּה כַּאֲחוּזֵי אָמוֹק (הֲזָיָה שֶׁל נִרְדָּפִים).

הַגַּמָּל הָעַרְבִי, שֶׁרָאָה אֶת כָּל הַמִּתְרַחֵשׁ מִמְּקוֹם מַחְבּוֹאוֹ, נִדְהַם מִמַּרְאֵה עֵינָיו, וְכַאֲשֶׁר נוֹכַח כִּי כָּל הַשּׁוֹדְדִים נָסוֹגוּ - רָץ לְעֵבֶר הָאֹהֶל, כָּרַע עַל בִּרְכָּיו לְרַגְלָיו שֶׁל רַבֵּנוּ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ סְלִיחָה וּמְחִילָה.

"עַתָּה יָדַעְתִּי, כִּי אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ אַתָּה, מֵעַתָּה אַקְפִּיד לְקַיֵּם אֶת אֲשֶׁר הֻתְנָה עִמִּי" – הִכְרִיז הַנָּכְרִי. ('בְּעִקְבוֹת רַבּוֹתֵינוּ' הַבֶּן אִישׁ חַי – עמ' 185).

*

הַנְהָגָה זוֹ - שֶׁאֵימַת הַבֵּן אִישׁ חַי נָפְלָה עַל הַגּוֹיִים - הָיְתָה הַנְהָגָה קְבוּעָה אֶצְלוֹ, וּכְפִי שֶׁהֵעִיד מָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי שָׁלוֹם כֹּהֵן זצוק"ל בְּשֵׁם אָבִיו הגה"ק רֹאשׁ עֲדַת הַמְּכַוְּנִים בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה מָרָן רַבִּי אֶפְרַיִם הַכֹּהֵן זצוק"ל,

תַּלְמִידוֹ וּמְקֹרָבוֹ שֶׁל מָרָן הַבֶּן אִישׁ חַי זיע"א:

אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ שֶׁאֲנִי רָאִיתִי אֶת הַצַּדִּיקִים הָאֵלֶּה, אֶת הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה. אַבָּא שֶׁלִּי הָיָה אוֹמֵר לִי, כְּשֶׁהַבֶּן אִישׁ חַי עָבַר בָּרְחוֹב, כָּל הַגּוֹיִים מֵעַצְמָם נֶהֶדְפוּ הַצִּדָּה, כָּל אֶחָד הָיָה גּוֹעֵר בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיִּשְׁתֹּק וְיָזוּז מֵהַדֶּרֶךְ, הָיָה פַּחַד לִרְאוֹתוֹ - 'וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם הַשֵּׁם נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ'" ('תּוֹר הַזָּהָב' נִצָּבִים תשע"ח).

*

המהרש"ם מִבֶּערְזָאן זצוק"ל

מַעֲשֶׂה נוֹרָא אֵרַע עִם המהרש"ם מִבֶּערְזָאן זצוק"ל: הַיְּהוּדִים בְּעִירוֹ הָיוּ מֻחְזָקִים לִשְׂכֹּר אֶת מַס הַבָּשָׂר מֵהַמּוֹשֵׁל, וְהָרֶוַח הָיָה לְטוֹבַת קֻפַּת הַקָּהָל.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהַגּוֹיִים עָשׂוּ אֲגֻדָּה אַחַת וְשָׂכְרוּ אֶת מַס הַבָּשָׂר, וְכַאֲשֶׁר שָׂכְרוּ הַגּוֹיִים אֶת הַמַּס, עָשׂוּ הַקָּהָל תַּקָּנָה שֶׁלֹּא יִשְׁחֲטוּ בָּעִיר רַק חוּץ לָעִיר. וּכְשֶׁמְּבִיאִים בָּשָׂר שְׁחוּטָה מִחוּץ לָעִיר אֵינָם צְרִיכִים לְשַׁלֵּם רַק מַס קָטָן.

כְּשֶׁרָאוּ הַגּוֹיִים אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה לָהֶם וְהִרְגִּישׁוּ בְּצָרָתָם, נִקְבְּצוּ כָּל הַדָּרִים בְּהָעִיר חוּץ לָעִיר בַּלַּיְלָה, וְרָצוּ לַהֲרֹג אֶת הַשּׁוֹחֵט וּבוֹדֵק שֶׁלֹּא יִסַּע לְחוּץ לָעִיר לִשְׁחֹט. וְגַם אֶת רָאשֵׁי הַקָּהָל חָשְׁבוּ לַהֲרֹג. וְאָז לֹא הָיוּ בָּעִיר אַנְשֵׁי מִשְׁטָרָה שֶׁיּוּכְלוּ לַעֲצֹר בַּעֲדָם מִמְּזִמָּתָם הָרָעָה, וְהָיְתָה אֵימָה גְּדוֹלָה עַל כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר. בְּנֵי הָעִיר נָעֲלוּ אֶת כָּל הַדְּלָתוֹת וְהַשְּׁעָרִים, וְהֶעֱמִידוּ קְרָשִׁים בַּחַלּוֹנוֹת וְסָגְרוּ הַתְּרִיסִים. וְהַגּוֹיִים הִתְאַסְּפוּ וְזָרְקוּ אֲבָנִים לַחַלּוֹנוֹת וְשָׁבְרוּ הַזְּכוּכִית, וְהָיָה פַּחַד וְאֵימָה גְּדוֹלִים. וּפִתְאוֹם נִשְׁמַע רַעַשׁ גָּדוֹל, וְהִתְחִילוּ לִצְעֹק שֶׁכְּבָר תָּפְסוּ אֶת הַשּׁוֹחֵט וּבוֹדֵק וּמַכִּים אוֹתוֹ מַכּוֹת אַכְזָרִיּוֹת בִּרְצִיחָה גְּדוֹלָה עַד לַמָּוֶת.

*

אָז לָבַשׁ המהרש"ם אֶת הַמְּעִיל הָעֶלְיוֹן וְלָקַח אֶת מַטֵּהוּ בְּיָדוֹ וְהָלַךְ הַחוּצָה.

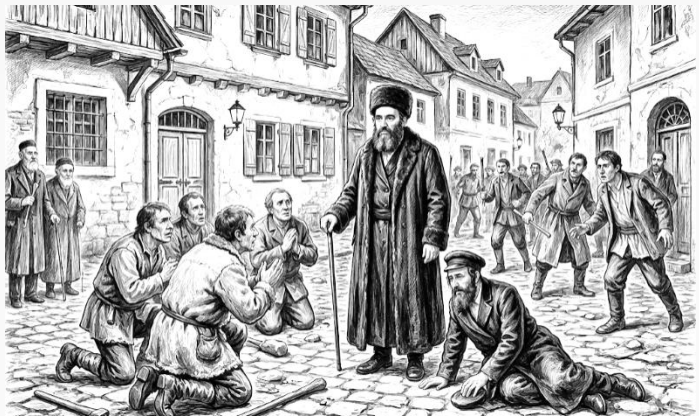

רַעְיָתוֹ הָרַבָּנִית חָשְׁשָׁה לְחַיָּיו, וְצָעֲקָה כִּכְרוּכְיָא וּבָכְתָה לְפָנָיו - אֵיךְ מַנִּיחַ אוֹתָהּ עִם יְלָדִים קְטַנִּים בְּעֵת צָרָה וְסַכָּנָה כָּזוֹ. אַךְ הוּא לֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ. וְאָמַר - וְכִי מִי יוֹדֵעַ אִם הַדָּם שֶׁלִּי אָדֹם יוֹתֵר מִשֶּׁל יְהוּדִי אַחֵר, הֲלֹא צְרִיכִים מְסִירוּת נֶפֶשׁ לְהַצִּיל נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לְבַל יִשְׁלְטוּ בּוֹ הָעֲרֵלִים הָאֲרוּרִים.

וְאָז, כַּאֲשֶׁר המהרש"ם יָצָא הַחוּצָה וְהַגּוֹיִים רָאוּ אוֹתוֹ - נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד, וּמוֹרָא עָלָה עַל רֹאשָׁם. וּמַמָּשׁ נִתְקַיֵּם בּוֹ הַמִּקְרָא 'וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ד' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ'. וְתֵכֶף שָׁלְחוּ אֶת הָרֹאשׁ שֶׁלָּהֶם, וְכָל הַגּוֹיִים סְבָבוּהוּ וְכָרְעוּ לְפָנָיו כְּמוֹ מִפְּנֵי שַׂר וְאָדוֹן. וּבִקְּשׁוּ בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה לְבַל יֶחֱרֶה אַפּוֹ עֲלֵיהֶם, וְאַל יְקַלֵּל אוֹתָם, וְהִבְטִיחוּ שֶׁלֹּא יַכּוּ שׁוּם אָדָם. וְיַחֲזִירוּ אֶת הַמַּס לְהַקָּהָל שֶׁל יְהוּדִים, כְּפִי שֶׁיֹּאמַר הוּא, וְרוֹצִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. כִּי יוֹדְעִים וְרוֹאִים כִּי עָשׂוּ נְבָלָה וְשֶׁלֹּא כַּהֹגֶן. וְהִפְצִירוּ בּוֹ לְבַל יֶחֱרֶה אַפּוֹ עֲלֵיהֶם, כִּי יַעֲשׂוּ כָּל אֲשֶׁר יְצַוֶּה. וּשְׁאָר הַגּוֹיִים בָּרְחוּ לְבֵיתָם מֵחֲמַת הַפַּחַד אֲשֶׁר נָפַל עֲלֵיהֶם, וְנִשְׁקַט הַמִּלְחָמָה. וְנִצַּל הַשּׁוֹחֵט וּבוֹדֵק וְכָל שְׁאָר אַנְשֵׁי הַקָּהָל, וְהָיָה הַדָּבָר לְנֵס וָפֶלֶא. (מוּסַף שַׁבַּת קֹדֶשׁ – יָתֵד נֶאֱמָן - בְּשַׁלַּח תשע"א).

*

מָרָן הַחֲזוֹן אִישׁ זצוק"ל

רַבִּי מֹשֶׁה בְּלוֹי נִפְטַר בְּפִתְאֹמִיּוּת - בְּאַחַת מִנְּסִיעוֹתָיו לְמַעַן עַם יִשְׂרָאֵל. מָרָן הַחֲזוֹן אִישׁ זצוק"ל הִכִּיר לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה עַל מַאֲמַצָּיו בִּשְׁבִילוֹ, וְנָסַע בִּמְיֻחָד לִירוּשָׁלַיִם לְהַלְוָיָתוֹ.

בְּדַרְכּוֹ לַהַלְוָיָה נָסַע בְּמוֹנִית שֵׁרוּת. הַמּוֹנִית עָבְרָה דֶּרֶךְ רַמָּאלָלָה. שָׁם הִמְתִּינוּ כַּמָּה פִּרְחָחִים עַרְבִיִּים, וּבָרֶגַע שֶׁרָאוּ שֶׁזּוֹ מוֹנִית יְהוּדִית, זָרְקוּ עָלֶיהָ אֲבָנִים וְחוֹל. הַמּוֹנִית נֶעֶצְרָה בִּגְלַל מְטַר הָאֲבָנִים. הַפַּחַד הָיָה גָּדוֹל. אֵיךְ יֵחָלְצוּ מִפֹּה?

פָּתַח הַחֲזוֹן אִישׁ אֶת הַדֶּלֶת, וְיָצָא הַחוּצָה. לְמַרְאֵה פָּנָיו הַקְּדוֹשׁוֹת נִבְהֲלוּ הָעַרְבִים, וּבָרְחוּ מִשָּׁם לְכָל הַכִּוּוּנִים. הַסַּכָּנָה חָלְפָה, וְהַמּוֹנִית הִמְשִׁיכָה בְּדַרְכָּהּ לִירוּשָׁלַיִם. ('חַיָּיו וּפְעָלָיו שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ' – חֵלֶק א' עַמּוּד 199).

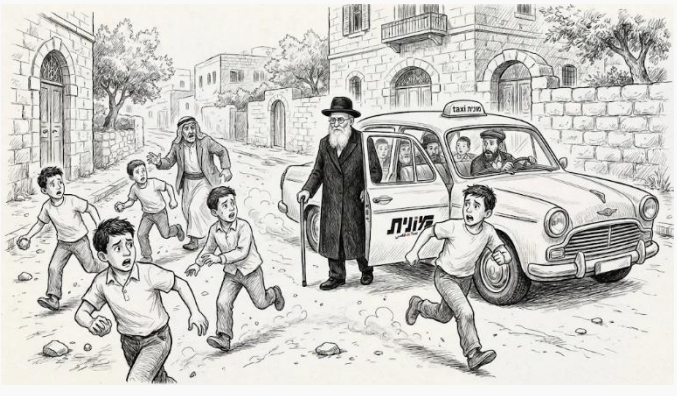

העלון מתפרסם בתמיכתו ועידודו של מורינו הגאון הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א
לשמיעת שיעורי הירושלמי מאת מורנו שליט"א, ולסדרי ומבחני 'שיח התורה': 5000–308–03. או בעמדות 'נדרים פלוס'